

O dublă comemorare

„*Indeosebi m-am bucurat că am terminat cu Teatrul Mic¹ — pe care (...) l-am închiriat pentru Teatrul Național, încît la toamnă vom avea două teatre*“ — scria, într-o epistolă, datată 20 iulie 1929, Liviu Rebreanu, către soția și fiica sa. Această frază reprezintă o prețioasă mențiune documentară în legătură cu o inițiativă de o deosebită importanță, în contextul vieții teatrale românești din prima jumătate a secolului trecut: înființarea Studioului Teatrului Național din București — eveniment de la care se împlinește, la 4 octombrie 1929, 50 de ani. Teatrul se afla pe atunci sub direcția lui Liviu Rebreanu, de la a cărui moarte au trecut 35 de ani. Așadar, o dublă comemorare, meritînd o cit de sumară trecere în revistă a activității legate de teatru, a marelui romancier. Pentru că, dacă oricine cunoaște opera în proză a lui Rebreanu, dacă foarte mulți știu că el este autorul citorva texte dramatice nu lipsite de interes (*Plicul*, *Apostolii* etc.), mai puțini sînt însă cei care îl cunosc pe criticul dramatic Rebreanu și, mai ales, pe animatorul cultural Rebreanu. Ultima „titlatură“ ar putea, eventual, nemulțumi, pentru că sensul ei a suferit, parțial și din păcate, o anumită depreciere, de nuanță administrativ-birocrațică. S-o explicăm, însă, concret.

În foarte lunga perioadă de timp (1928—1944) în care, cu unele intermitențe, a stat

la cîrma primei scene a țării, Rebreanu a dus, în condiții adesea dificile, o constantă politică de promovare a dramaturgiei originale, nu numai clasice, ci și contemporane lui. De pildă, *Steaua fără nume* a lui Mihail Sebastian a avut premiera, în 1944, sub directoratul său, deși obstacolele ridicate de cenzură nu erau dintre cele mai ușor de evitat. La fel, numeroși artiști au primit sprijinul lui material și moral în momente neprielnice vieții culturale; celebra Maria Ventura, de pildă, a fost printre aceștia. În același timp, Rebreanu meca încurajarea talentelor autohtone cu o exigență demnă de admirație față de valoarea textelor sus-puse judecării sale critice, întotdeauna obiectivă, ceea ce se reflectă în fizionomia repertoriului Teatrului Național în timpul directoratelor sale. Se mai poate aminti, de asemenea, proiectul Legii teatrelor, propus de Rebreanu, menit să asigure o situație materială stabilă tuturor categoriilor de slujitori ai artei spectacolului, printre care erau incluși, pentru prima dată, și artiștii de circ, cei mai loviți de precaritatea condițiilor economice.

În ansamblul acestei atât de bogate activități, întemeierea Studioului Teatrului Național marelează un moment aparte. Studioul era destinat afirmării actorilor tineri care, în teatrele de stat și chiar în companiile particulare, aveau de așteptat uneori, mulți ani pentru a se „lansa“. Valoarea inițiativei lui Rebreanu stă, prin urmare, tocmai în faptul că a creat premisa instituțională a reînprospătării „atmosferei“ teatrale; inițiativă, de altfel, fericită. „*Astăzi seară am inaugurat Studioul în sala fostului Teatru Mic*“ — scrie el ficeii sale², în ziua de vineri, 4 octombrie 1929 — „*cu Musica din fereastră. Am obținut un succes foarte mare*“. Succes care nu a fost doar unul de moment. În primul rînd pentru că, după 50 de ani, Studioul continuă să existe.

Alice Georgescu

1. Fostul Teatru Mic se afla pe Calea Victoriei, aproximativ în zona actualii Bibliotecii Centrale Universitare.

2. Documentele ne-au fost puse la dispoziție de fiica scriitorului, Puia Florica Rebreanu.